

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEON LAUSUNTO PARAISTENTIE 3 SUOJELUESITYKSESTÄ

Kaupunkiympäristön toimiala on pyytänyt kaupunginmuseon lausuntoa Paraistentie 3 suojeluesityksestä. Kaupunginmuseo on osallistunut hankkeen valmisteleviin kokouksiin ja katselmoinut kohdetta paikalla. Kaupunginmuseo tarkastelee hanketta perustehtävänsä mukaisesti kulttuuriympäristön vaalimisen näkökulmasta, ja on päättänyt lausua kantanaan seuraavaa.

Rakentamisen lähtökohdat ja kulttuuriympäristö

Paraistentie 3 koulurakennus on viipurilaisen arkkitehti Toivo Löyskän suunnittelema, ja se on valmistunut kahdessa vaiheessa vuosina 1955 ja 1963. Koulurakennukseen sijoittui Viipurista sodan jälkeen siirtynyt Karjalan yhteiskoulu. Rakennuksella on korkea rakennus- ja kulttuurihistoriallinen arvo, ja se on helsinkiläisten koulurakennusten Opintielle-inventoinnissa luokiteltu korkeaan arvoluokkaan 1: Rakennus edustaa korkealuokkaista arkkitehtuuria sekä ulko- että sisätilojensa suhteen. Opintielle-selvitykseen on kirjattu, että asemakaavatyön lähtökohdaksi suositellaan tämän arvoluokan rakennusten suojelua. Koulutontti rajautuu ympäristöhistoriallisesti arvokkaaseen Kiskonpuistoon, joka on kaupunginpuutarhuri Bengt Schalinin suunnittelema, poikkeuksellisen hyvin alkuperäiset arvonsa säilynyt puisto. Koulutontille sijoittuu myös Ruskeasuon alueen alkuperäistä mäntyvaltaista metsäluontoa.

Ruskeasuo kuuluu Helsingin kantakaupungin sodanjälkeiseen laajentumisvyöhykkeeseen, joka on pääosin rakennettu vuonna 1945 vahvistetun asemakaavan pohjalta, ennen kaupungin suurta alueliitosta. Ruskeasuon asemakaava on varhainen esimerkki sodanjälkeen uudistuneen kaupunkisuunnittelun ihanteista, jossa vihreä, puutarhakaupunkimainen lähiömalli sai ensimmäisiä tulkintoja. Alueen katutilat ja näkymät ovat vehmaita ja vaihtelevia. Alueen puistot ja istutetut tontit lomittuvat toisiinsa eleettömästi. Katutilaa pehmeästi rajaavat rakennukset on sijoitettu punnitusti näkymiä ja yhtenäisiä aluekokonaisuuksia muodostaen. Koulurakennus muodostaa kaupunginosan ytimen, julkisten rakennusten vyöhykkeen, joka liittyy alueen läpäisevään vihervyöhykkeeseen. Ruskeasuon 1940-50 –lukujen vaihteen asuinrakennuskanta koostuu rakennusajalle tyypillisistä lamelli- ja pistetaloista, joita leimaavat harkitut mittasuhteet. Arvokkaat materiaalit, alkuperäiset työtavat ja väritys koristavat rakennusten yksityiskohtia. Ruskeasuon ympäristö muodostaa arvokasta ja yhtenäistä helsinkiläistä kulttuurimaisemaa.

Ruskeasuo on Helsingin yleiskaavan 2016 kulttuuriympäristön teemakartalla varustettu merkinnällä Helsingin kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja maisemakulttuurin kannalta merkittävä alue. Ruskeasuo on lisäksi maakuntakaavassa arvokkaaksi inventoitu alue. Paraistentie 3 koulurakennuksesta on valmistunut rakennushistoriaselvitys (ark. Mona Schalin).

Koulurakennus

Helsingin Steiner-koulun käytössä oleva Paraistentie 3 koulurakennus koostuu kolmesta siivestä, jotka on rakennettu kahdessa rakennusvaiheessa. Ensimmäiseen rakennusvaiheeseen vuosilta 1953-55 kuuluu koulupihaa rajaava nelikerroksinen luokkasiipi sekä Paraistentien varrelle rakennettu liikunta- ja juhlasali. Luokkasiipi noudatti solukoulun mallia; siinä on kaksi porrashuonetta, jonka ympärille reunustavat luokkatilat asettuvat ilman keskikäytävää. Porrashuoneet yhdistyvät pohjakerroksen ruokalassa, josta on käynti välituntipihalle. Seuraavassa vaiheessa vuonna 1963 kouluun liitettiin uusi luokkasiipi Paraistentien varrelle. Laajennus sijoittuu Paraistentien varrelle, katulinjan mukaan kaartuvana massana. Lisärakennus noudattaa keskikäytävämallia, ja siihen liittyi myös pienempi juhlasali. Koulun pääsisäänkäynti avautui siipirakennusten nivelkohdasta koulupihan itäpuolelta. Eri-ikäiset siipirakennukset muodostavat elimellisen kokonaisuuden.

Rakennuksen runko on sekarakenteinen, koostuen betonirakenteista ja muuratuista julkisivupinnoista. Koulurakennuksen luokkasiipien julkisivut on jäsennöity nauhamaisin ikkunauhoin. Ikkunat ovat

mitoiltaan elävän vaihtelevia. Ikkunanauhojen väliset kerroksia erottavat umpipinnat ovat maalattua roiskerappausta. Ensimmäisen rakennusvaiheen sokkelit on verhottu vaalealla liuskekivellä, jota on käytetty myös koulupihaa rajaavien muurien pintarakenteena. Rakennusten räystäs on voimakkaasti ulkoneva, uritettu betonirakenne. Julkisivua elävöittävät umpipäätyjen ja pitkien sivujen parvekkeet sekä lasitiilipinnat.

Koulun pääsisäänkäynti tapahtuu betonista valetun lipan suojaamana. Sisäänkäyntiaula on väljä ja valoisa, ja siitä avautuu käynti rakennuksen eri siipiin. Varhaisimman luokkasiiven porrashuoneisiin avautuvat suuret ikkunapinnat, askelmat ja lepotasot ovat mosaiikkibetonia. Vanhin liikuntasali on mitoitukseltaan väljä, ja se onkin alkujaan toiminut monitoimitilana, jossa on ollut mm. elokuvatoimintaa. Elokuvan konehuoneessa on säilynyt kuriositeettina alkuperäinen kalustus ja koneistus. Elokuvanäytöksiin liittyvät myös konehuoneen varapoistumistie sekä salin länsipäähän sijoittuva laaja yleisösisäänkäynti ulkoportaineen. Liikuntasalin rakenteita kannattavat kolmiomuotoiset betonipilarit. Saliin liittyvien varastohuoneiden päälle sijoittuu betonista ilmeikkäästi valettu korotettu katsomo.

Koulurakennus on säilynyt varsin hyvin alkuperäisessä asussaan. Kouluun sijoittuu säilynyttä kiinteää kalustusta. Alkuperäiset pintamateriaalit ovat myös monin paikoin säilyneet, mm. alkuperäiset linoleumpinnat. Rakennuksen ikkunat ovat säilyneitä alkuperäisiä huullettuja puuikkunoita. Koulun alakatot ovat pääsoin säilyneitä puukuitulevyjä, ja myös alkuperäisiä valaisimia on säilynyt. Käyttö Steiner-kouluna on tuonut sisätiloihin paikoin oman rakennetun kerrostumansa.

Nykytila ja tulevaisuus

Paraistentie 3 rakennuksella on korkea rakennus- ja kulttuurihistoriallinen arvo. Opintielä-selvityksessä (2004) kohteen arkkitehtoninen arvo on luokiteltu tasoon A, näin myös kaupunkikuvallinen ja historiallinen arvo, säilyneisyysarvo on luokassa B. Rakennuksessa ei ole aikaisemmin suoritettu taloteknistä peruskorjausta, vaan sitä on huollettu ylläpitokorjauksin. Talotekninen peruskorjaus on kohteessa ajankohtainen. Koulun peruskorjaus tulisi tehdä sen rakennus- ja kulttuurihistorialliset arvot huomioiden. Paraistentien koulu on Ruskeasuon alueen ainoa koulurakennus, ja siitä luopuminen heikentäisi asemakaavaa, lähiön menettäessä julkisten rakennusten vyöhykkeensä. Rakennus- ja kaavahistoriallisten arvojen lisäksi kohteella on myös ympäristöarvoja. Koulupihaan piirissä on säilynyt arvokasta metsäluontoa, ja suurikokoinen piha liittyy viereiseen puistoalueeseen luontevalla tavalla. Paraistentie 3 koulurakennus liittyy Ruskeasuon yhtenäiseen ja puistomaisesti väljään rakennustapaan, eheään jälleenrakennuskauden kulttuurimaiseman osana.

Kaupunginmuseon kannan mukaan koulurakennuksen säilyminen tarvittaessa käyttötarkoitusta muuttamalla on ensisijaista. Rakennuksen laaja tontti koulupihoineen on keskeinen ympäristöarvo koko kaupunginosan näkökulmasta. Ruskeasuon rakennukset sijoittuvat tonteillaan väljästi kadunvarteen, katutilaa pehmeästi rajaten, poikkeuksena katutilaa tiiviisti rajaava koulurakennus, alueen julkisena rakennuksena. Piharakentamista ei Ruskeasuon tonteilla ole. Käyttötarkoituksen muutoksen mukaisilla säilyttävillä ratkaisuilla voidaan ympäristön ja rakennuskannan arvot parhaiten vaalia.

13.12.2022

Sari Saresto

Helsingin kaupunginmuseo, kulttuuriympäristötiimi, kulttuuriympäristöpäällikkö

Lisätietoja

Mikko Lindqvist

Helsingin kaupunginmuseo, kulttuuriympäristötiimi, arkkitehti